

รอบรู้เรื่อง"มะละกอ"

นอกจากจะใช้มะละกอบริโภคเป็นอาหารในชีวิตประจำวันแล้ว ผลมะละกอดิบ ผลมะละกอสุก และส่วนของยางยังใช้เป็นประโยชน์ทางด้านอุตสาหกรรมได้อีกหลาย ๆ ด้าน เช่น เนื้อมะละกอดิบสามารถนำไปทำมะละกอเชื่อม แห้วม ดองเค็ม หรือใช้ในโรงงานปลากระป๋อง ผลมะละกอสุกสามารถใช้ทำน้ำผลไม้ ผลิตซอส ผลไม้กระป๋อง แยม ลูกกวาด และมะละกอผง เปลือกมะละกอใช้ทำเป็นอาหารสัตว์ หรือสีผสมเครื่องสำอาง เป็นต้น อาหาร ยางมะละกอใช้ในโรงงานผลิตเบียร์ ผลิตน้ำปลา อาหารกระป๋อง อุตสาหกรรมเคมีและ เนื้อบริเวณโคนลำต้นหั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ ลวกกับเกลือตากแดดทำแบบหัวผักกาดเค็ม เป็นอาหาร ยามขาดแคลนอาหาร ในหมู่เกาะอินเดียตะวันออกนั้นกินยอดต้นอ่อนและใบอ่อนเป็นอาหาร นอกจากนี้ส่วนต่าง ๆ ของมะละกอยังมีสรรพคุณเป็นยาสมุนไพร เช่น เมล็ดขับพยาธิ เป็นต้น

ส่วนที่เป็นประโยชน์ของมะละกอ คือ ช่วยแก้กระหายน้ำ เนื่องจากมีปริมาณความชื้นสูง เหมือนผักผลไม้ทั่วไป มีบริเวณของคาร์โบไฮเดรตและเส้นใยค่อนข้างสูงทำให้ช่วยในระบบขับถ่ายของเสียจากร่างกาย นอกจากนี้ยังมีแร่ธาตุและวิตามินต่าง ๆ สูง คือธาตุเหล็ก (บำรุงเลือด) แคลเซียม (บำรุงกระดูก) วิตามินเอ (บำรุงสายตา) วิตามินบี (บำรุงประสาท) และวิตามินซี (รักษาเลือดออกตามไรฟันหรือโรคคลักปิดลักเปิด) อย่างไรก็ตามวิตามินบางอย่างที่ทนต่อความร้อนสูงไม่ได้และจะสลายตัวไปในระหว่างการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป

พันธุ์มะละกอที่ปลูกเป็นการค้า : ได้แก่

1. **มะละกอพันธุ์ขี้เฒ่าเมือง** เป็นมะละกอที่ปลูกกันมานานโดยมีการปล่อยให้มีการผสมข้ามกันเองตามธรรมชาติ ส่วนใหญ่จะมีขนาดกลางถึงขนาดเล็ก เนื้อบาง ช่องว่างในผลกว้าง ผลสุกเนื้อสีเหลืองค่อนข้างละเอียด จึงนิยมบริโภคดิบมากกว่า การออกดอกติดผลเข้าเป็นมะละกอที่ปล่อยให้ขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือปลูกตามหัวไร่ปลายนาก็มีความทนทานต่อสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ดี จึงพบในท้องถื่นและภาคต่าง ๆ ที่ไม่ได้มุ่งหวังเพื่อการค้า
2. **มะละกอพันธุ์แขกดำ** เป็นพันธุ์ที่ได้รับความนิยมปลูกกันมากและเป็นที่ต้องการของตลาด ลักษณะเป็นมะละกอต้นเตี้ย ก้านใบสีเขียว ก้านใบสั้น ใบหนากว่ามะละกอพันธุ์อื่น ๆ ขนาดผลมีส่วนหัวและท้ายของผลเกือบเท่ากัน เปลือกหนาสีเขียวเข้มผิวขรุขระเล็กน้อย ขนาดผลประมาณ 1.2-1.5 กิโลกรัม ผลสุกมีรสหวาน เมล็ดน้อย ช่องว่างภายในผลแคบ เนื้อแข็งสีแดง ขนาดเหมาะที่หั่นรับประทานในขณะที่ยังมีน้ำหนัก 500-750 กรัม
3. **มะละกอพันธุ์โกโก้** เป็นมะละกอพันธุ์ที่นำมาปลูกมานานแล้ว ต้นเล็ก ๆ จะมีจุดประสีม่วง ก้านใบมีสีม่วง ลักษณะผล ส่วนปลายผลเล็กเรียว ส่วนหัวผลซึ่งใกล้ขั้วมีลักษณะเป็นทรงกระบอกใหญ่ ผิวสีเขียว ผลค่อนข้างเรียบ ช่องว่างระหว่างผลเป็นเหลี่ยมชัดเจน ช่องว่างภายในผลกว้าง สุกแล้วเนื้อสีแดงหรือส้มเหมาะสำหรับบริโภคสุก
4. **มะละกอสายพันธุ์น้ำผึ้ง** ลักษณะต้นเตี้ย ก้านใบสีเขียวอ่อนหรือเขียวปนขาว ก้านใบยาวกว่าแขกดำ ใบกว้างกว่าแขกดำแต่ใบบางกว่า จำนวนแฉกของใบมีน้อยกว่าแขกดำและโกโก้ ผลค่อนข้างโต ผลด้านข้างจะเล็กแล้วขยายโตขึ้นบริเวณใกล้ปลายผล เปลือกผลสีเขียว เนื้อเมื่อสุกมีสีส้มปนเหลือง หรือสีส้ม เนื้อเลาะรสหวาน
5. **มะละกอพันธุ์ปากช่อง1** เป็นพันธุ์ใหม่ล่าสุดที่สถานีวิจัยปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ได้ผสมพันธุ์ขึ้นจากการนำเอามะละกอสายพันธุ์ซันไรส์ โชโล จากประเทศไต้หวันมาทำการปลูกและผสมพันธุ์ตัวเองอยู่ 5ชั่วอายุ พันธุ์ปากช่อง1 มีลักษณะที่เด่นชัดคือเป็นมะละกอต้นค่อนข้างเตี้ยมาก ให้ผลผลิตครั้งแรกเมื่ออายุประมาณ 8

เดือน หลังจากปลูกผลไม้ในระยะแรกอยู่เหนือจากระดับพื้นดินประมาณ 70-80 เซนติเมตร ติดผลค่อนข้างดกคือ ให้ ผลผลิตประมาณ 30-40 กิโลกรัมต่อต้นต่อปี ผลลักษณะกลมขนาดเล็กสามารถรับประทานคนเดียวหมดผล หรือ ถ้าผลขนาดกลางก็อาจรับประทานได้ 2 คน มีน้ำหนักประมาณ 350 กรัมต่อผล ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาด ต่างประเทศ

เนื้อแข็งกรอบสีส้มหนาประมาณ 1.8 เซนติเมตร รสชาติหอมหวาน มีเปอร์เซ็นต์น้ำตาลอยู่ค่อนข้างสูง ผลสุกจะมีผิวสี เหลืองทั้งผล สามารถเก็บไว้ในอุณหภูมิปกติได้นาน โดยที่มีรสหวานเหมือนเดิมและเนื้อก็ไม่เล็ดด้วย นอกจากนี้แล้ว ชาวสวนยังสามารถที่จะเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ปลูกได้เอง ทั้งยังสามารถเพิ่มขนาดของผลให้ใหญ่ขึ้นมีน้ำหนักถึง 600 กรัมต่อผล ถ้าหากตลาดต้องการโดยการเด็ดช่อดอกด้านข้างออกเหลือดอกกลางไว้ก็จะได้มะละกอผลใหญ่ตามต้องการ และ คุณสมบัติที่เด่นกว่ามะละกอพันธุ์อื่น ๆ อีกอย่างหนึ่งก็คือ เป็นพันธุ์ที่ค่อนข้างมีความต้านทานต่อโรคใบด่าง ซึ่ง ถือเป็นโรคที่สำคัญที่สุดของมะละกอ

การแสดงออกของเพศมะละกอ :

ต้นมะละกอแบ่งออกเป็น 3 เพศ คือ ต้นตัวผู้ ต้นตัวเมียและต้นสมบูรณ์เพศโดยทั่วไปจะสังเกตเพศได้ เมื่อต้นมะละกอออกดอกแล้วเท่านั้น ขณะนี้ยังไม่มียูทิลิตี้ใดที่จะบอกเพศมะละกอในขณะที่ยังเป็นต้นกล้าเล็ก ๆ หรือ ก่อนที่มะละกอออกดอกได้

*** เพศของดอกมะละกอมีตัวถ่ายทอดพันธุกรรม คือ ยีนเพียงคู่เดียวเป็นตัวควบคุม

1. มะละกอต้นตัวผู้ มีช่อดอกยาวแตกแขนงเป็นสาย 70-120 เซนติเมตร ดอกบนช่อเป็นดอกสมบูรณ์เพศที่มี อวัยวะเพศเมียปรากฏอยู่แต่ไม่ทำหน้าที่ มีกลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอกสีขาวหรือครีมโคนกลีบเป็นหลอด ปลายกลีบ แยกกัน 5 แฉก บริเวณโคนติดกัน กลีบที่แยกกันนั้นจะมีอับเกสรตัวผู้สีเหลือง 10 ชุด ถ้าอุณหภูมิต่ำกว่า 15 องศาเซลเซียส และช่วงแสงต่อวันน้อย รังไข่ของดอกมะละกอต้นตัวผู้อาจเจริญพัฒนาติดเป็น ผล หลังจากรับการถ่ายละอองเกสรตัวผู้ได้ มะละกอต้นตัวผู้นี้ปกติไม่ให้เกิดคุณค่าการลงทุน ควรทำการตัดทิ้ง

2. มะละกอต้นตัวเมีย จะเป็นต้นตัวเมียที่แท้จริง โดยมีช่อดอกยาวปานกลาง 5-20 เซนติเมตร ดูจาก ภายนอกดอกยังตูมอยู่จะมีลักษณะดอกป้อม กลีบดอกทั้ง 5 กลีบ จะแยกจากกัน ภายในมีรังไข่ อ้วนสั้น สีขาว มี ส่วนปลายรังไข่เป็นแฉก 5 แฉก สีเหลืองอมเขียว แต่ละแฉกก็มีปลายเป็นฝอย ผลจากดอกตัวเมียจะมีรูปร่างกลมหรือ รูปทรงกระบอกสั้น ๆ หรือรูปไข่

3. มะละกอต้นสมบูรณ์เพศ(ต้นกะเทย) ช่อดอกแตกแขนงสั้น อาจจะประกอบด้วยดอกตัวผู้และดอกสมบูรณ์เพศ ในช่อดอกเดียวกันก็ได้ แต่ดอกสมบูรณ์เพศก่อนบานจะมีลักษณะเรียวยาว กลีบดอกส่วนที่เป็นหลอดจะหุ้มส่วนของรัง ไข่ ส่วนกลีบดอกที่แยกกันจะเปิดออกเมื่อดอกบาน ถ้าเด็ดกลีบดอกออกจะเห็นอับเกสรตัวผู้ 10 อัน เรียงรอบโคน ส่วนของยอดเกสรตัวเมีย เมื่อละอองเกสรตัวผู้ปลูกระบาย ขณะดอกบานก็จะผสมตัวเองได้หรือแมลงพาเกสรตัวผู้ไปผสมกับ

ดอกที่บานดอกอื่น หรือดอกตัวเมียบนต้นตัวเมีย ทำให้ติดเป็นผล ผลจากมะละกอต้นผสมพันธุ์เพศจะเป็นรูปทรงกระบอก ยาว ถ้าดอกผสมพันธุ์เพศนั้นมีรังไข่ทรงกระบอกและอับเกสรตัวผู้เกิดบริเวณโคน กลีบดอก เรียกดอกประเภทนี้ ว่าอีลองกาต้า (Elongata) ดอกผสมพันธุ์เพศที่มีรังไข่เป็นพวงและมีก้านชูอับเกสร ตัวผู้อยู่ที่โคนรังไข่ เป็นดอก แบบแพนเดรีย (Pentandria) ทำให้ได้ผลเป็นพวงแบบพวงทุเรียน ตลาดไม่ต้องการ ควรเด็ดทิ้งขณะผลเล็กๆ ดอกผสมพันธุ์เพศแบบอินเทอร์มีเดียท (Intermediate) คือ ดอกผสมพันธุ์เพศที่มีก้านชู อับเกสรตัวผู้อยู่บริเวณรัง ไข่ด้านใดด้านหนึ่ง ตรงกลางของรังไข่เมื่อผสมติดแล้วทำให้ผลมีแผลเป็น เบี้ยวด้านหนึ่ง ตลาดไม่ต้องการถ้าพบผล แบบนี้ขณะอ่อน ๆ อยู่ให้เด็ดทิ้ง

ยีนที่ควบคุมและกำหนดเพศมะละกอดังนี้ :

Mm คือมะละกอเพศเมีย

M1m คือมะละกอเพศผู้

M2m คือมะละกอผสมพันธุ์เพศ (ต้นกระเทย)

M1M1, M2M2, M1M2 เกิดลีทอลยีน(Letthlgene) ไม่มีเมล็ด